

LLIBRES

Jaume Baltà Moner

DRACS I DRACS.

UNA REALITAT IRREAL?

Edició de l'autor. Vilafranca 2015.

Amb acurat detallisme gràfic a tot color i una exposició ordenada i didàctica, com correspon a un autor provinent del camp de la ciència, tot i que entusiasta de la bibliografia, Jaume Baltà ens ofereix una obreta de referència, breu però que constitueix una aportació important a l'estudi d'una temàtica que és a mig camí de la ciència i la ficció. Resultat d'anys de recerca i d'un aplec abundantíssim de fonts bibliogràfiques i documentals de tota mena, el treball mereixeria una edició de luxe en pàgines de mida generosa perquè veritablement constitueix una aportació notable a un tema que ens recorda treballs en àmbits semblants de mestres com Joan Perucho o Álvaro Cunqueiro, potser perquè, contra el que pugui semblar, hi ha un punt en el qual ciència, història i ficció es donen la mà. Només cal veure la ironia engrescada que ofereix Baltà al celebèrrim Drac de Vilafranca entre les pàgines d'un volum tan seriós com aquest.

En una primera part l'autor ressegueix la iconografia de l'animal i la dimensió mítica que ens n'ha arribat a través de l'art i la literatura. Tot seguit s'endinsa en la diversitat draconiana, que és possible trobar en gairebé totes les cultures ancestrals del món, per entrar a continuació en la que potser és la part més innovadora del treball, i en qualsevol cas la més rigorosa, tota vegada que ressegueix les possibles presències de dracs a partir de la consideració de les restes de dinosaures i animals prehistòrics, i es pregunta fins a quin punt van poder ser coetanis d'humans que haguessin pogut transmetre el mite. A partir d'aquest punt, i en base a les dades científiques, Baltà porta a terme una acurada descripció de la biologia, morfologia i anatomia dels dracs, i proposa una anàlisi de

la biodiversitat draconiana i la seva possible classificació, tot plegat amb el complement d'una completíssima bibliografia i nombroses il·lustracions artístiques a color. Tornem així al que dèiem al principi, un llibre en una edició de consulta que en mereixeria una altra de luxe.

J.S.B.

Ramon M. Nogués

CERVELL I TRANSCENDÈNCIA

Fragmenta Editorial Barcelona 2011

L'obra tracta sobre la ment humana, sobre tot allò que té a veure amb les formes i l'estructura del pensament humà, i ho fa amb un llenguatge força entenedor i planer.

De Ramon M. Nogués (Barcelona 1937) s'ha de dir que té uns amplis coneixements de la matèria que tracta, per raó dels seus estudis d'antropologia i pedagogia, així com de filosofia i teologia a les universitats de Navarra i Salamanca, a més del doctorat en biologia a la Universitat de Barcelona. És, per tant, una persona molt preparada en tot allò de què tracta a les seves obres.

Aquest llibre tracta, com hem dit, del pensament humà, i per fer-ho més intel·ligible compara el cervell amb un ordinador que fa la funció del *hardware*, mentre que la ment esdevé el *software*. Tots dos actuen a través d'una estructura interconnectada i centralitzada en el sistema nerviós de l'ésser viu. En exposar-ho, ens fa adonar d'algunes particularitats dels animals en general, i també de l'home en tant que ésser pensant. Descriu la ment com un fenomen coextensiu en el sistema nerviós, i acompanya la descripció amb referències a estudis i descobriments científics realitzats en el camp de la neurobiologia, fins a parlar-nos, finalment, d'alguns trets comparatius entre els animals i els éssers pensants.

L'exposició ens mena a fer un recorregut pel món mental, l'estructura encefàlica que es

troba situada al tronc cerebral, el cervellet, l'hipotàlem, l'hipòfisi... etc. Quant al cervell, diu que, quan aquest deixa d'ocupar-se del que li és imprescindible per sobreviure, és quan es repensa a si mateix i reflexiona, i és en algun moment d'aquesta reflexió quan sorgeixen les grans preguntes sobre allò que es pot considerar transcendent i/o transcendent.

La transcendència, la compara a un brodat no necessari en l'ordit mental, és a dir, no imprescindible, però que el decora i l'honora; no serveix per demostrar res concloent, però tanmateix orienta, dignifica i complementa. És el mateix autor que ens dona una certa definició, i ho fa amb aquestes paraules:

La transcendència des del punt de vista de les competències mentals és la capacitat d'explorar, experimentar, expressar i proposar dimensions i valors que es troben més enllà i són més profunds als coneixements deduïts de les evidències experimentals i que esdevenen complement d'aquells coneixements.

En aquest llibre, igual que en altres escrits per ell, aprofita per fer un recorregut sobre les qüestions que tenen a veure amb el tema que tracta, com la diversitat i la varietat d'intel·ligències; els valors de l'estètica en la percepció de la bellesa com a expressió visual de la realitat i que, d'alguna manera, tenen un registre en les estructures cerebrals, i les diferents configuracions religioses de la transcendència, algunes tanmateix no concloents quant a una noció específica de Déu, com el budhisme, el confucionisme, el taoisme o el sintoisme, però que tenen un component de saviesa apreciable en voler anar més enllà del que es considera imprescindible per a la supervivència humana.

Per tots aquests aspectes i també altres que s'hi troben exposats, l'obra manté la mateixa línia d'interès que les publicades anteriorment per l'autor.

Lluís Eroles Benabarre

Joan Maria Arenas*

TRETZE. HISTÒRIES SENSE SOSTRE

Ed. Abadia de Montserrat. Barcelona 2014.

Pare Manel, Sr. Torrents, autor del llibre, amics tots.

Permeteu-me, en primer lloc, que us proposi analitzar aquest llibre que avui presentem des del punt de vista més aviat literari, talment com si estiguéssim davant de tretze narracions. A primera vista, des de la coberta, no hi ha cap indicació que ens porti més enllà. Imaginem així que un viatger que ha d'agafar un tren que el retindrà una colla d'hores veu el llibre, externament res l'avisava que allò no és ficció, tot i el segell de l'Abadia de Montserrat. Per les característiques, el fet que siguin relats curts, li fa peça, i ja el teniu ben situat dalt del tren, obrint la primera pàgina, llegint el pròleg del pare Manel.

Des d'aquesta perspectiva, la de Joan Maria Arenas és una prosa neta, directa, descriptiva (inici del capítol titulat "Juan", pg. 103), que ens proposa un relat lineal, quatre trets de presentació i una història al darrere, una narració en la qual és el contingut el que interessa, sense que –d'entrada– al nostre lector viatger de tren li quedi gaire clar, especialment si s'ha saltat el pròleg, sobre si allò és el fruit de la imaginació d'un autor que ja ha escrit un parell d'obres d'aquest caire o si hi ha alguna cosa més. És cert que l'autor ens ho apunta d'entrada en un capítol inicial introductori on explica les seves motivacions, la mecànica de treball i el tractament que ha donat a la temàtica, la de les històries dels estadants del centre Abraham de Càritas de Vilafranca, potser no les millors històries humanes –per allí hi passa molta gent–, però tampoc les pitjors. Això no és un concurs, cada història és única (pg. 11), n'hauria pogut aplegar –ens diu– 20 o 30, i no serien les mateixes una setmana abans o una setmana després.

* Parlament de presentació a Vinseum el 9 de maig del 2014.

Cal remarcar que l'autor no ha volgut edulcorar les biografies dels personatges, ni donar-los un sentit heroic, sinó que ens les fa arribar directes, sense cap prisma, amb una història que és, bàsicament, com cada un d'ells la recorda, fins al punt que el plantejament és justament el que ens queda, el pòsit, per dir-ho així, d'una trajectòria vital: què recorden i com ho recorden, perquè d'alguna manera el que compta no és exactament el que va passar, sinó com els seus protagonistes volen ser coneguts. Són uns fets sovint llunyans o irreversibles que el temps ha anat matisant, amorosint per fer-los més digeribles.

L'autor és amic de la descripció, ja ho hem assenyalat, la veu narrativa en primera persona i un dibuix sovint detallat que ens recorda en alguna ocasió aquella meravella de l'art narratiu que són els pobres del Madrid de la Restauració, de la segona meitat del segle XIX, retratats per Galdós, personatges que sovint aparenten més edat de la que tenen, menjats per la vida, amb els ulls cansats de tot el que han vist i, al mateix temps, sovint amb una sensació d'enveja entre ells: en comptes d'ajudar-se uns als altres són els més desavinguts (pg. 39-40). La veu del testimoni, per tant, no és directa, no es tracta d'entrevistes transcrits, i aquesta és una dificultat que el llibre resol bé, sap triar, entre el testimoni literal i la literaturització, un punt intermedi.

Un dels primers relats ens explica una història que és el resultat de la bombolla i la crisi, i en aquest entorn hi trobem temes de sempre: els favors que no es tornen perquè no els és possible o perquè no els sembla correcte fer-ho. El comentari de la gent és amoïnador: "Mira aquest, qui l'ha vist i qui el veu!" És el qui ha estirat més el braç que la màniga i que, avergonyit, no diu res a la família, però tampoc en parla gaire amb els companys de l'alberg perquè aquest és un espai de passavolants, sense massa temps per conèixer-se.

El volum posa també sobre la taula el caire enlluernador de la nostra societat de

consum, l'efecte crida d'una Europa falsa, que promet el que no té i no dóna (pg. 27), que acaba en l'espera absurda d'una paperassa que no arriba i que finalment planteja l'alternativa de la vergonya del retorn a la terra nadiua, el retorn d'un fracassat. Aquest és un sentiment preocupant que es genera des de l'absurda cultura de l'èxit: o ets dels que triomfen o no ets res.

Jo voldria saber si s'han escrit altres llibres com aquest. És una dinàmica en la qual valdria la pena insistir, i ho dic no com a presentador del llibre, sinó com a educador d'adolescents. Aquest tema de l'èxit fictici i artificios, l'hem vist també els que hem treballat amb adolescents en anys que els vàiem deixar l'escola sense cap titulació per anar a fer de manobre en llargues jornades, però que per a la gent jove significaven un feix de bitllets cada mes. La bombolla fa figa i una bona part dels qui s'havien enlluernat per aquest èxit fàcil acaben esdevenint material de rebuig, com si es tractés d'éssers vius que s'utilitzen, s'exprimeixen i abandonen sense cap remordiment; i encara, en algunes situacions que s'expliquen al llibre, amb suplantacions d'identitat, treballant sense papers en la posició d'un altre que sí que cotitza i té drets (pg. 116), etc.

En aquestes pàgines hi trobareu vida, la de persones que acaben sense fixar una rutina de vida i que, si tenen alguna cosa, és la voluntat de viure, malgrat tot. Però us enganyarieu si penséssiu que hi trobareu el dibuix dels pobres de sempre, aquells estabilitzats en la pobresa que em porta el record de la *Cisqueta tonta*, com li dèiem la canalla, mentre observàvem amb sorpresa que, sota el nas, hi tenia bigoti, la Cisqueta de tota la vida a la porta de la Trinitat parant la mà... Vull dir aquell espai dels rodamons de sempre, el dels pobres de solemnitat que recorrien les masies dels nostres pobles i pregaven tan sols un plat de sopes per l'amor de Déu. El llibre ens parla de la llibertat del rodamón i de "*l'ànima que es va morint*" (pg. 41), però el seu dibuix és

un altre, aquí hi ha històries de maltractaments, manca d'estructures familiars sòlides basades en l'estimació i no pas en el tirar de veta quan les coses van bé, amb una constant presència de l'alcohol i d'altres elements que ajuden a alienar. Més enllà d'aquells centres d'acollida que rebien joves, brètols i drogoaddictes, ara hi troba l'autor gent en la cinquantena, persones que ho han perdut tot i que enyoren tan sols una feina, un pis, una companya amb la qual poder riure o plorar.

Hi ha històries com la del Pedro que ens mostren un apassionat de les senyores i els diners, una història que sembla feta d'exageracions i somnis, però que no té al darrere ni una moral ni una estabilitat familiar. Hem parlat del somni consumista, però hem de dir que també hi trobem universitaris, empresaris i bloguers, personatges que veuen truncada la seva trajectòria professional, més física que intel·lectual, per una malaltia greu que a vegades compta amb complements afegits. Aquest punt ens porta a un altre tema que em sembla també digne de reflexionar: hi ha hagut una certa tendència a promoure en la nostra societat occidental la idea que s'ha de viure molt, que cal fer coses intenses, que cal experimentar-ho tot, que, si no has fet això o allò, no has viscut. El resultat és sovint el de persones envellides abans d'hora, com el personatge que té 31 anys, ens diu l'autor en un moment, però és com si en tingués 80 (pg. 114). És lícit que ens preguntem també on són les dones en aquestes històries, potser és que elles aguanten i se sacrifiquen fins a extrems que no ens és fàcil imaginar. Ells són més lliures i diuen que no i elles es queden amb la misèria i sovint també amb la canalla.

En definitiva, un treball que val la pena, que espero que l'autor vagi posant al dia cada deu o vint anys, potser per veure, en una mena d'observatori, com canvia aquest àmbit de casa nostra. Una edició, ja ho he dit, de notable valor educatiu, tot esperant que també als nostres joves, com diu el pare Manel a les línies

de pròleg, els qüestionari i els sacsegi, com ell i com jo ens hem sentit qüestionats i sacsejats, perquè aquest és un sofriment que es pot evitar, que és absurd i gratuït, i que a vegades tenim tendència a solucionar fàcilment tot afirmant que "ells s'ho han buscat".

Vet aquí una edició que, com tot el que Càritas porta a casa nostra, fa i ha de fer molta i bona feina.

Felicitats a Joan Maria Arenas, a tots els que han col·laborat a fer possible aquest llibre, i especialment, no cal dir-ho, a tots els que fan realitat cada dia el centre d'acollida Abraham i tots els altres serveis de Càritas a l'Alt Penedès.

J.S. i B.

Joan Maria Arenas Prat

L'ECO DEL TEMPS

Ed. Voliana edicions. Argentona 2013

Relacionat amb Vilafranca, sobre la qual ha publicat la crònica *Tretze* sobre el centre d'acollida Abraham de Càritas, Arenas, professional de la medicina en la sanitat britànica, mostra una notable traça per tirar endavant una obra novel·lística que aconsegueix anar més enllà de l'estricta ficció per fer-nos propostes pertorbadores a l'entorn de temes científics. Aquest és el cas del paper del temps en aquesta obra, en la qual diverses veus procedents d'universos paral·lels ens dibuixen un futur a l'entorn d'un accident que no es refereix al concepte espai, com és habitual, sinó al concepte temps, un forat negre en el temps.

Joan Maria Arenas empra una prosa neta, directa i propera, amiga de l'acció i breu en les descripcions. L'empra per enfrontar-se amb els recursos possibles a les dificultats d'una línia argumental que en determinats moments esdevé plena de dificultats, en tractar-se de fenòmens globals de difícil comprensió, però que, en el cas que ens ocupa, arriben a resultar

més que atractius, inquietants, que promouen –i aquí hi ha d’haver la intencionalitat de l’autor– una línia oberta de reflexió sobre la realitat no pas del nostre món en perspectiva social, sinó del mateix ésser humà en les seves condicionants personals.

J.M.L.

Joan Maria Arenas Prat

L’ATLANT

La busca edicions 2012

Un argument gairebé policíac per a una temàtica mèdica, amb diversos decorats, entre els quals no falten els carrers de Vilafranca, una masia i vinyes penedesenques. El punt de fons és el sentit dels paranys que ens pot preparar la racionalitat, la degradació progressiva en obsessió d’un brillant professional de la medicina. L’argument té un interès prou notable i no deixa d’estar narrat amb una gran agilitat i destresa. Tot i això, a l’autor li costa controlar el temps narratiu i, en alguns moments, es perd en la descripció de detalls que finalment no aporten res a la línia argumental.

No estem davant un volum de reflexió, ni de prosa descriptiva. El que compta aquí és el fil argumental i la línia dels esdeveniments, de forma que alguna vegada els detalls semblen obeir a un cert goig per la descripció, justament quan el fil argumental té una descripció lineal, i en més d’un moment pretenen només fer versemblants les suposicions del protagonista.

J.M.L.

Valentí Fàbrega Escatllar

LA DONA DE SANT PERE I ALTRES OBLITS DE L’ESGLÉSIA

Fragmenta Editorial SLL. Barcelona 2007

La unitat de les esglésies era l’objectiu vers el qual s’orientaven els contactes mantinguts entre les diferents confessions des del primer terç del segle XX, sense que es

produïssin avenços significatius, tot i l’aposta pel diàleg mantinguda per les parts.

Valentí Fàbrega comença l’obra a partir d’una pregària de Jesús recollida a l’Evangeli de sant Joan: *Que tots siguin u!* (Jn 17-21). Prenent-la com a referència introductòria, l’autor ens convida a un recorregut historicocrit, iniciant-lo en un primer intent d’apropament de les esglésies catòlica i ortodoxa. Aquella temptativa ecumènica no va reeixir per l’acolliment fred per la part catòlica, ja que, pocs anys abans, el papa Pius XI havia prohibit als catòlics participar en trobades amb membres d’altres confessions.

Quan tingué lloc el Concili Vaticà II, les postures van canviar una mica, però no tant com s’esperava pel que fa a les expectatives que s’havien creat. L’Església catòlica, és a dir, de Crist, continua gairebé igual quant a mantenir les mateixes prerrogatives. El decret sobre ecumenisme va enregistrar tanmateix una nova posició: l’Església i les comunitats cristianes no catòliques, s’hi deia, estan en comunió amb l’Església de Crist, si bé encara de forma imperfecta. Als cismàtics i/o heretges se’ls assignà un nou estatus: el de germans separats. Persisteixen, doncs, posicions diferenciades, com el sagrament de l’ordre, l’eucaristia i altres considerades igualment tradicionals.

L’autor presenta altres aspectes de l’Església amb el mateix to de crítica, com són certes posicions d’integrisme doctrinal practicades pel mateix estament jeràrquic quant a qüestions mantingudes com a dogmes intangibles, així com altres consideracions que s’autodefineixen com a matèria de fe divina i que tanmateix resulten força qüestionables.

Un recorregut a través d’alguns aspectes de l’eclesiologia històrica convida a aturar-nos en qüestions que podrien ser també difícils d’acceptar en el pensament racionalista actual, com la qüestió successòria del cap de l’església, amb unes prerrogatives que, en certa manera, menystenen la col·legialitat de la resta de bisbes, seguint una mena de papisme

dominant i uniformat, com si la tasca pastoral dels bisbes fos equiparable a l'exercida per un cos de funcionaris a les ordres d'un director.

També s'atura en algunes altres coses que pertanyen a l'òrbita d'atribucions d'un poder unipersonal com podrien ser les designacions episcopals o la creació de nunciatures -formes calcades de l'estament civil-, el partidisme que se segueix en la designació dels bisbes, i, encara, altres que no semblen tenir altra raó que la consolidació d'un col·legi de prelats uniforme i dòcil al successor de sant Pere.

Quant al tema de la dona cristiana, fa un repàs d'aquells primers temps de cristianisme, a través de lectures i citacions dels evangelis i/o de les cartes d'escriptors patristics, per fer-nos adonar del servei d'aquelles que acompanyaven Jesús i els apòstols al llarg dels primers temps de cristianisme, tot plegat amb l'objectiu de treure una mica la pols al tema de la muller de sant Pere i d'altres apòstols casats en aquella primera època, una qüestió per la qual l'església catòlica acostuma sovint a passar de puntetes, atenent el partidisme exclusiu de predomini del sacerdocí masculí.

En aquest recorregut a través d'alguns dels períodes més transcendents viscuts per l'església cristiana durant els primers anys d'expansió es plantegen qüestions que han afectat no només la unitat i comunió dels fidels, sinó també altres qüestions, com l'existència, en aquells primers temps, de preveresses i/o bisbesses, el nomenament de les quals es feia mitjançant la imposició de mans pels membres de les comunitats creades a diferents indrets, o com la qüestió dogmàtica d'infal·libilitat del pontífex, o bé de l'assumpció de la Mare de Déu, així com un seguit d'aspectes contraposats que s'han donat en la pràctica i també en la interpretació del mateix sagrament de la penitència.

Tot plegat fa que el llibre tingui força interès per als cristians catòlics d'avui, tant per la profusió de temes que toca com per les reflexions que suscita la seva lectura.

Lluís Eroles Benabarre

Pere Ferrando Romeu

LES PRIMERES FIRES DE SANTA TERESA DEL VENDRELL

Patronat Municipal de Promoció Econòmica. Ajuntament del Vendrell, 2014.

Quan d'aquí a un cert temps puguem observar amb prou perspectiva la labor portada a terme sobre els fons documentals de casa nostra en aquests darrers trenta anys, ens podrem adonar de com estàvem i com estem, del canvi prodigiós operat en aquest país a nivell municipal i comarcal des de la desaparició del franquisme fins ara, un canvi al qual han contribuït poderosament les noves tecnologies i l'abaratiment dels processos d'edició, un canvi del qual és un bon exemple l'edició i el treball que ara ens ocupa.

Les reconegudes Fires vendrellenques de Santa Teresa no tenien data reconeguda d'inici. S'havien anat publicant alguns estudis sobre el tema, però quedava sempre el dubte de l'inici exacte, fins que les noves tecnologies han permès a Pere Ferrando trobar a la premsa de Madrid la publicació del permís per celebrar fira a la capital del Baix Penedès, l'octubre de 1843. L'ordre és del regent, llavors Baldomero Espartero, duc de la Victòria, durant la minoria d'Isabel II, i el treball ara publicat analitza les relacions entre la vila i el militar. Parlem d'un temps en el qual la crònica del fet quotidià –i una celebració firal podia ser considerada en aquest espai– no era gens habitual en una premsa d'àmbit nacional que se situava, bàsicament, en l'entorn de la lluita política com a portaveu d'una o altra opció.

Així les coses, Ferrando aprofita l'avinentsa per resseguir les dades i notícies més reculades d'aquesta celebració comercial, així com les referències primeres a la premsa local i les cròniques diverses del segle XIX, tot plegat acompanyat d'algunes fotos singulars en una edició ben acurada.

J.M.L.

Jordi Casanovas**VILAFRANCA, UN DINAR DE FESTA MAJOR**

Ed. Andana. Vilafranca 2015.

Vilafranca va obrir la capitalitat cultural catalana amb l'estrena d'aquest treball teatral que posava cloenda a una trilogia de reflexió sobre la realitat catalana més propera al nostre temps; d'aquí que l'acció s'hagi situat el 1999, amb algunes anades als anys seixanta. Temàtica local específica, amb referències vilafranquines i penedesenques ben concretes, però també perfectament exportable a altres capitals catalanes, que, a més, s'han coordinat per fer econòmicament possible aquesta producció.

L'obra no és un sàinet costumista del XIX ni pretén caure en l'exclusiu retrat d'un entorn quotidià, però comparteix amb aquest tipus d'obres els referents locals, les situacions viscudes, les notes ben conegudes pel públic. A l'entorn d'una taula de festa, el treball de Casanovas no vol ser la sàtira despietada de *Les noces dels petits burgesos*, de B. Brech, però ens en recorda alguns moments en la caricatura d'alguns personatges. La composició teatral a l'entorn de Vilafranca no planteja tampoc una problemàtica local o comarcal específica, ni és tampoc una reflexió existencial sobre les relacions familiars.

A *Vilafranca, un dinar de Festa Major* hi ha una mica de tot plegat, una certa reflexió sobre el temps que passa en un entorn determinat, amb uns condicionants específics. Casanovas ens proposa un seguit de consideracions sobre els esdeveniments familiars i personals, sobre les condicions quotidianes que esdevenen ara com ara genèriques a casa nostra. Igual com en la metàfora de la fotografia, és aquesta una encertada reflexió sobre com canvia el món i, amb ell, les persones, com canviem tots plegats amb el pas del temps, a l'entorn d'una tradició (la festa, el dinar, el retrobament familiar...) que sembla voler-se mantenir inalterable.

J.S.B.

Josep Cañas**CARBONET. BIOGRAFIA D'UN ASE**

Ed. Andana, Vilafranca 2014.

En la línia de *Gats* i amb el mateix format, es recupera ara un altre text del traspassat escultor i escriptor banyerenc. Com succeí amb aquell, ens sorprèn amb entusiasme una prosa neta, popular, directa, simple però farcida d'expressions populars, de situacions gairebé casolanes referides al nostre Penedès, situades, a més, en un temps que l'autor va viure i experimentar personalment. La història de fons, amb el ruc com a protagonista, és la del pas de pagès a la ciutat, la nova generació que deixa el mas per anar a viure a la capital i acaba estirant els pares que, a la fi, no saben què fer amb l'ase i actuen de manera que l'animal viu un seguit de peripècies fins a retornar al seu entorn rural, esdevingut ara una urbanització per als fugitius metropolitans els caps de setmana.

L'argument és consistent, resol amb facilita situacions poc habituals si la lectura s'adreça a un públic encara en edat infantil, però tampoc es fa estrany ni carrincló al lector adult. El llenguatge és net, de narració a la vora del foc, que sap mantenir l'interès en tot moment i que convida a un seguit de reflexions sobre la vida en un o altre entorn, amb el complement de diversos dibuixos de l'artista. Tot plegat una altra petita joia que ens fa desitjar que es vagin recuperant, si hi són, altres narracions de l'autor d'aquest mateix caire.

J.S.B.

Llorenç Aviñó**PORTES GIRATÒRIES**

Ònix editor. Lleida 2014.

Joiosa descoberta, i casual com tantes vegades succeeix en aquest Penedès nostre culturalment mal comunicat, del darrer treball narratiu d'un periodista de la franja litoral penedesenca amb diversos treballs en prosa ja publicats. En el cas que ara ens ocupa, un aplec

brillant d'una vintena llarga de contes curts en els quals destaca de forma notable l'enginy i la ironia. Sense arguments de dimensió geogràfica concreta, els personatges d'Aviñó es veuen remarcats per una vida a ciutat, per situacions previsible i per esdeveniments insospitats que desarticulen les habituals relacions automàtiques de causa-efecte. Amb un to entre irònic i cínic, desencisat sovint, amb evidents notes de l'obra de Pere Calders, cal remarcar que el treball d'Aviñó és aquí notablement brillant d'enginy argumental, de manera que li podem dir a l'amic i poeta Jordi Llavina, també reconegut prosista, que aquí sí que passen coses, moltes coses, i amb cinisme l'autor ens proposa a "peu de pàgina" tot el que podria passar, tot el que és previsible que pugui passar segons els paràmetres habituals del cànon literari decimonònic.

Li retraurem a l'editor poca cura en algunes errades tipogràfiques i a l'autor un cert to desmenjat en una llengua que no sempre accepta en el seu caire més acadèmic. Tampoc la prosa, en el seu ritme i composició, té aquella subtileza genial de Calders, tot i que s'hi vol apropar. Hi trobem a faltar més el narrador en primera persona i la neteja de determinades referències que aporten a la ironia un gra massa, justament quan es tracta del punt just, d'aquell que fa la meravella de la genialitat. Però les línies argumentals són en bona part excel·lents, fruit d'un enginy notabilíssim que creiem que Aviñó hauria de polir molt més. La joia hi és, però cal fer-la sorgir.

Llàstima que en algun conte, per un text poc polit de llenguatge, no quedi clar algun detall essencial per a la correcta comprensió. En general, s'hauria de reescriure perquè les línies argumentals són bones, però cal ajustar la ironia i reduir text; d'altra manera es veu redundant.

J.S.B.

Ramon-Bernat Mestres

NO HI HA TEMPS PER LA NOSTÀLGIA

Ed. Círculo Rojo. Almeria 2015.

El vilafranquí Ramon-Bernat Mestres ens porta un nova novel·la policíaca, la vuitena en poc més d'una dècada, de manera que sembla evident que li ha agafat gust a la temàtica que, a més, en aquest cas, clou una trilogia amb el mateix personatge central, el pintor Pol Martí, en diversos aspectes relacionat amb Vilafranca del Penedès. Hem de creure que és un a trilogia i és closa perquè el personatge central sembla cercar amb èxit la mort a la darrera pàgina, però amb Mestres totes les sorpreses són possibles.

La pregunta possiblement ha de ser per a qui escriu novel·les en Ramon-Bernat? La resposta deu ser per a distreure's ell i distreure una colla d'amics que les hi comprem, distracció amb arguments lleugers i obsessius, amb morts i sang i fetge a dojo, sens cap mena de criteri o penediment moral, perquè l'obsessió és ara el pas del temps i la decrepitud física i creativa, transcendida en un pintor que, per si algú encara no ho té clar, pateix agorafòbia, viu i treballa a ses Illes, se sent inútil pintant perquè es repeteix, fuma i beu com un cosac, s'ha fet vell, però encara li agrada molt mirar i pintar nues les noies joves, que sempre es mouen entre la roba interior més mínima o l'absència del seu ús, és a dir, "nihil novi sub solem" en aquest nou volum novel·lístic.

El seu català és tan viu com deplorable, també com sempre, i el discurs, sovint necessitat de donar tantes explicacions a l'entorn del personatge central, esdevé prosa feixuga en alguns moments. Com a contrapartida, algunes pàgines de contingut brillant, com al capítol 20, quan el personatge fa públiques un conjunt de reflexions sobre el sentit de la creació i el paper de l'artista en la plàstica contemporània. Afegim-hi alguns desfasaments temporals que no permeten fer versemblant algun moment de la trama i un final tan complex com gairebé

impossible de quadrar. Quedi clar, però, que el personatge en sap molt, de restaurants i hotels de luxe de nom suposat, de transparències en vestits femenins i de vins i licors, aquests sí, amb noms reals.

J.S.B.

Mercè Solé Prado*

RESPIRO BATEGANT PARAULES

Ed. Germània. Alzira 2014.

Sé que peco de pessimista, en les coses de la literatura i especialment en les de la poesia sempre penso que anem a la baixa, i que el món del nostre temps, aquell àmbit mundial que talla el bacallà, per dir-ho d'alguna manera, poc o gens té a veure amb la literatura. Tinc tendència a pensar que s'escriuen moltes pàgines que no caldrien, que es publiquen molts llibres que no serveixen per a gran cosa, inclosos best-sellers que han fet milionades, i que el nostre món cada cop s'allunya més d'un món, el de la literatura, que, com que és bàsicament del segle XIX, cada any que passa queda més desfasat en un mar de tecnologia sovint absurd.

Però també crec que hi ha qui no vol publicar, qui escriu sols per a ell, de manera exclusiva. Sempre he cregut que en el fons d'algun calaix hi ha petites joies que no en volen sortir, com va ser el cas del *Libro de los gorrones*, de G.A. Bécquer, que els seus amics, mort ja el poeta, van donar per primera vegada a la impremta. A les mans he tingut alguna petita joia, no pas de la literatura, però sí de la crònica biogràfica relacionada amb la història de la guerra civil, que he hagut de tornar sense permís per publicar..., i també correspondència de personalitats de la vida cultural en els seus anys de joventut que ja m'hauria agradat veure en lletra d'impremta.

En definitiva: hi ha qui escriu per publicar i qui escriu per a ell o ella, escriu com a necessitat vital, com a crònica sentida del pas

del temps, del pas dels sentiments fugissers, . perquè cada dia és un miracle que passa, que potser cal fixar perquè és el detall d'una joia que no tornarà mai més.

Potser per això quan, fa uns mesos, la Mercè em va dir que havia tret un nou llibre de poemes i me'n va fer arribar les proves, vaig tenir una sorpresa prou agradable, però vaig pensar: mira tu, un vell entusiasmada amb l'obra poètica de la seva alumna, això interessarà a dues persones.

Potser és perquè la Mercè no es prodiga i, com qui diu, en forma de llibre no li havíem vist res des del 1992 (fa 22 anys!), però l'acollida de l'edició, sempre en petit comitè, com correspon a la poesia, va ser pletòrica, com una celebració joiosa, intimista i brillant, com quan fa més de 30 anys la Mercè corria per les galeries de Sant Elies i ja em deia que escrivia poemes, i jo li deia: "Vinga, va, no ho deixis! Menja't el món!".

En aquest món nostre fet tan sovint de bestieses al minut i d'improvisacions per anar tirant, hi ha qui, cada dos per tres, treu el cap per la finestra, a Castellet, i ens diu: "Bon dia! Bona nit! Cors del món". I després deu agafar la llibreta i aquelles notes d'un altre dia, les poleix, les cuida com si es tractés d'una torreta de geranis, no pas plates tropicals ni coses exòtiques. La Mercè té cura dels geranis del cor, del sentiment, de la senzillesa vital.

Les composicions que s'apleguen a les pàgines d'aquest poemari –escric a la contracoberta– de sensualitats constitueixen el retorn de l'autora a la paraula poètica. Lleugera i intensa com l'hem conegut de sempre, és amb madura intensitat que ens proposa imatges del seu jardí secret, dibuixos de les seves emocions i notes infantils, mentre la reflexió serena i profunda li permet constatar el pes vital de la realitat de cada dia. Un entorn personal en què l'autora ens convida a la reflexió directa, íntima i oberta sobre la trajectòria del viure, però que no defuig tampoc el to esllanguit, amb

* Parlament de presentació a Vilafranca, a la biblioteca Torras i Bages, el 18 de setembre del 2014.

un punt de tristor, que s'escampa sobre l'horitzó o des del paisatge. Una guia íntima i vital d'aprenentatge, de detalls i d'emocions, amb un vocabulari fet sovint de creacions personals, de gargots de la infantesa en metàfores netes.

Aquesta és una joia, una petita joia de la poesia que fa possible el miracle, que ens convida i avui ens aplega, tan sols esperant veure néixer el sentiment de les paraules que ara sentirem recitades, i veure brillar per un instant la joia dels vells temps, les netes sensacions d'ara mateix, la farcida esperança dels dies que han de venir.

Aquesta joia és la que avui ens convoca, com un dia va aplegar la nostra mare i el nostre pare entre besos, abraçades i paraules del cor, el dia que vam ser engendrats: l'amor, el desig, la paraula enamorada, això és la vida, aquí la teniu, gaudiu-la, gaudim-la, escoltem-la.

J.S.B.

Ramon Arnabat i Xavier Ferré

ATENEUS. CULTURA I LLIBERTAT. ASSOCIACIONISME A LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA

Ed. Federació d'Ateneus de Catalunya.
Barcelona 2015.

Tasca àmplia, diversa i feixuga la dels autors d'aquest treball, en la perspectiva d'oferir una anàlisi completa i ajustada del paper que han jugat, en la cultura i la vida social catalana contemporània, tantes i tan diverses entitats i institucions que, des de denominacions prou variades –aplegades a efectes pràctics sota el nom d'*ateneus*–, i amb voluntats inicialment varies, sorgeixen, com remarca l'estudi, per pal·liar dificultats de tota mena i garantir una vida digna. Una labor associativa que l'estudi s'encarrega d'analitzar sota un conjunt de paràmetres que permeten als autors parlar d'un model propi d'ateneus catalans.

El volum n'estudia els antecedents al segle XVIII, els seus orígens i el seu

desenvolupament bàsicament des del període de la restauració fins a la guerra civil del 1936-1939, i encara el camí seguit en els anys del franquisme, amb tot el que van poder aportar de reorganització associativa, i el seu paper i evolució a partir de la represa democràtica municipal del 1979. Com a complement, dediquen un darrer i igualment interessant capítol a l'arquitectura dels ateneus. En cada cas, a més, ressegueixen un seguit d'entitats diverses, dels més diversos indrets de Catalunya, en un treball de recerca i documentació bibliogràfica ben remarcable, que omple un volum de més de quatre-centes pàgines i sense preeminència de l'espai dedicat a les imatges.

En definitiva, serà aquest un volum de referència obligada en els estudis sobre el tema, habitualment monografies dedicades a una o altra entitat, pel que suposa d'intent reeixit de síntesi –prou complex a la vista de la diversitat temàtica, geogràfica i històrica de tantes i tantes institucions– de la trajectòria associativa a casa nostra en l'àmbit cultural i ateneuístic, amb aspectes de col·lectivitat/comunitat i consciència que –com es remarca a la cloenda de l'estudi– intervenen directament en la construcció de la nostra identitat social contemporània.

J.M.L.

Antoni Vives Fierro*

OLOR A TREMENTINA

Beta editorial. Barcelona 2015.

Aquest que presentem avui no és, encara que ho sembli, un llibre de memòries. Com a mínim, no ho és en el sentit tradicional, ja ho diu l'autor a la primera línia: "Agafar el camí senzill no és el meu tarannà; si fos així, no hauria estat pintor" (p.9), de manera que em penso que aquesta tampoc ha de ser una presentació de les habituals, en les quals un parla i, finalment, l'autor diu que moltes gràcies

* Parlament de presentació al Centre Agrícola de Vilafranca el 12 de març del 2015.

i que els elogis són immerescuts. No és un llibre de memòries, d'entrada perquè no comença parlant dels seus avantpassats i no acaba referint-se als projectes de futur. De manera que potser està més a prop de l'autoretrat literari, em temo que en bona part sorgit de notes de dietari i de referències a uns temps passats i recordats -cal dir que amb molt bona memòria de noms i referències-. Un autoretrat literari després de molts volums de retrat del seu treball, en concret més d'una dotzena, esmentats a la solapa del llibre... i d'escriptors de primera fila, no pas de pixatinters de poble, com és el cas d'avui. L'altra solapa esmenta setze museus que acullen obra pictòrica de Vives Fierro, de Vilafranca a Bulgària i de Lausana a Madrid.

Ho dic perquè, contra el que pugui semblar, aquest senyor que tinc aquí al costat no és un pintor amb posat de pagès de la Rovira Roja, sinó que és un dels noms més significats de la plàstica catalana dels darrers cinquanta anys, i ho és "malgré tout", que diuen els francesos, enfrontat a les tendències d'abstracció que han solcat el panorama plàstic català d'aquest mig segle, sense un grup artístic que li fes promoció conjunta, quan ha estat necessari enfrontat a tot i a tots, però amb un criteri propi i una veu característica. Un creador -i un escriptor ara-sense manies, però també sense establir-se en una línia, disposat a cercar nous camins quan li ha semblat. En poques paraules: un creador amb una trajectòria solitària, pròpia, decidida i convençuda, que ja va començar a jugar fort des de ben jove, a París, amb dificultats econòmiques que ell mateix explica sense embuts a les pàgines del llibre, i que ha assolit notabilíssims reconeixements. Tot això mentre als vilafranquins i penedesencs, amb aquest tracte tan proper i directe que té, ens sembla més el mig pagès de cal Papitu de Sers que no pas la figura notable de la història de la pintura catalana contemporània.

Això mateix ho trobareu a les pàgines d'aquest llibre. Només us ho diré una vegada, però us el recomano (l'altre dia, Alfred Reixach,

a les pàgines de cultura de *La Vanguardia*, deia que és un llibre que es llegeix amb ànsia, tot cercant-hi referències del passat i judicis categòrics, amb l'esperit reivindicatiu d'un home intel·ligent, culte, cosmopolita i sensible que no està per punyetes). És tot ell una alenada de fresca vitalitat, acull les reflexions d'un esperit lliure, ens mostra un home que jo crec que coneix a tothom, des de l'expresident Pujol fins als ratolins de cada poble... Jo crec que Vives Fierro és qui coneix més persones de la vida cultural, artística i empresarial catalana del nostre temps. Us puc assegurar que en alguns moments us hi fareu un tip de riure o exclamareu en veu alta: "Mira que és animalot, aquest home!" Potser ho fa la vida d'anacoreta que porta bona part de l'any a cal Papitu, però poques vegades he vist un llibre de memòries com aquest, sense ordre cronològic i amb una veu directa, absolutament desimbolta, d'una oralitat absoluta i un vitalisme que s'encomana i que, només a les darreres pàgines, quan observa la seva realitat més actual, quan la vitalitat ja no és aquella dels 20 o els 40 anys, pren un to una mica més melangios.

Hi ha dues o tres línies transversals que trobem d'una manera seguida en les pàgines del volum. Per una banda, els records, els episodis de la vida i els moments que han determinat la seva biografia, i al costat d'aquests episodis, els personatges coneguts i, en especial, aquells que van donar suport a la seva trajectòria, que han cregut i creuen en el seu treball creatiu, que han valorat els seus plantejaments estètics i cromàtics que, ho tornaré a repetir, queden lluny de certs postulats estètics que sembla que han marcat el camí del darrer mig segle de la producció pictòrica catalana. D'aquí que l'acumulació de noms i referències personals no sigui un llistat de persones importants en un o altre àmbit, sinó una mena de reconeixement als qui han donat suport al seu treball, amb un esment especial per als galleristes de diverses sales, no sols les de Barcelona.

Hi ha una línia transversal, però, que crec que és clau en aquest volum, i que

és indubtablement la que li dona un sentit de reflexió més transcendent, que sobrepassa de llarg el caire de crònica del seu temps i les seves coses, que és el que acostumen a tenir les memòries habituals. Escampades per tot el llibre hi trobareu -algunes reincidentes- les reflexions d'un creador, la vessant més humana i directa de l'artista que es posa davant de la tela, amb totes les inseguretats humanes, amb tota la indecisió del moment, de cada moment, en la joventut i en la maduresa actual, amb tots els dubtes sobre el punt en què un quadre s'ha de donar per acabat, amb tot el convenciment de no saber si durant tot un matí ha fet bona feina o ha perdut el temps, amb el convenciment que cada dia calen ulls nous per veure allò que ahir va fer, amb l'angoixa o el desconcert d'anar a dormir pensant en el quadre que ha deixat a mig fer, amb tot el que comporta la creació d'una sèrie d'obres d'una mateixa temàtica i els dubtes a l'entorn de la sensació de repetir-se o de no aconseguir copsar allò que veritablement és significatiu per a ell, o el tema dels retrats i la necessitat d'enfrontar-se amb una persona que no coneix prou pel que fa a la seva personalitat, un element imprescindible per a Vives Fierro a l'hora de fer un retrat.

J.S.B.

Paton Soler

LA LLUNA (COL·LECCIÓ COMPLETA)

(Inclou dos CD). Ed. Publicacions Penedès. Vilafranca 2015.

Amb petjada incansable i la guitarra a les mans, Paton Soler ha confegit i està confegint una tasca que és d'agrair, d'aquelles que s'aprofiten per arreu, i després de diversos reculls, alguns dels quals hem comentat en aquestes mateixes pàgines, ara ens aporta un nou aplec, més complet i sencer que els anteriors. Al llibre, la lletra de 34 cançons populars i tradicionals de casa nostra, i amb el volum dos CD amb tots els enregistraments de

les composicions, el primer "per als més xics" i el segon "per als més grans".

És d'agrair com amb uns mitjans ben minsos, però amb una voluntat de ferro, Paton fa dècades que tresca pels camps de la música, i tan aviat posa solfa i notes a tantes i tantes composicions poètiques, com ens forneix de material per treballar, a casa i a l'escola, tants i tants aspectes, que van des de la creació poètica més culta fins a aquella, com en el cas que ara ens ocupa, que constitueix el magnífic i poc conegut patrimoni de la nostra cultura popular de tradició oral.

J.M.L.

Immaculada Socias i Esther Alsina

EL FONS DOCUMENTAL D'ANTONI OLLÉ PINELL (BARCELONA, 1897-1981) A L'ARXIU COMAR- CAL DEL BAIX Penedès

Ed. Departament de Cultura de la Generalitat, Consell Comarcal del Baix Penedès. El Vendrell, 2015.

En base a la donació que Natàlia Elies Tremolada va fer a l'Ajuntament del Vendrell l'any 2010, les autores d'aquest estudi de ben acurada edició ens donen a conèixer el fons documental de l'artista barceloní, actualment dipositat a l'Arxiu Comarcal. El punt de contacte inicial és la vinculació d'aquest artista amb el Vendrell per les estades estivals de la seva família a la platja de Sant Salvador. Així les coses, el llibre proposa una aproximació documental i fotogràfica a l'espai de la platja penedesenca durant bona part del segle XX i una anàlisi de la relació entre paisatge i temps de lleure d'aquest àmbit, en l'obra de qui fou un reconegut gravador, a l'hora que també es dedicà a la pintura i la fotografia.

Personalitat gairebé desconeguda en l'entorn vendrellenc, l'estudi ens permet conèixer la petjada d'un grup destacat d'artistes que venien a estiuar a Sant Salvador. Així,

el llibre aplega l'àlbum de dedicatòries a Teresa Ollé, filla de l'artista, una trentena de dedicatòries d'amics reconeguts artistes del món de la pintura, il·lustradors i gravadors, com Ricard Opisso i el seu fill, Alfred Opisso, Josep Maria Fàbregas, Joan Garcia-Junceda o Jaume Pla, i igualment d'escriptors com Clementina Arderiu o Carles Riba, i músics i compositors com Enric Casals i la seva filla Pilar Casals. No sols són interessants aquestes relacions i el dibuix de tota una època cultural, sinó també la labor de les autores en relacionar aquest fons documental amb l'obra d'Antoni Ollé que es troba en altres institucions com el Museu de Montserrat, la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i la Reial Acadèmia de Bones Lletres. L'edició, esplèndida, confegida a les històriques premses de cal Ramon del Vendrell, i tractada amb la cura en la reproducció d'obres i documents que mereix un treball com aquest.

J.M.L.

Josep Martí Soler

ELS CARRERS DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Ed. Andana. Vilafranca 2014.

Aquest llibre és resultat d'una ben llarga i atenta tasca d'anys d'aplec de dades des de fonts ben diverses, que Josep Martí ha sintetitzat en un volum de més de 250 pàgines, obra de consulta –tot i que amb un interessant estudi inicial de Josep Bosch Planas sobre l'origen de la vila i la seva organització urbana–, amb informació ordenada de forma alfabètica pel nom de cada carrer o indret, amb una ubicació inicial en el plànol de la vila que s'inclou a les pàgines finals, així com amb referències a l'origen de la denominació o l'acord municipal de concessió de la denominació, sempre que es conegui. També s'aporta la informació sobre els canvis de denominació de l'indret i sobre el mateix sentit del nom o la biografia,

si es tracta d'un personatge. Una magnífica aportació que, juntament amb el volum de Lluís Tetas sobre els noms de lloc del terme de Vilafranca, publicat per la Secció de Toponímia de l'IEP, suposa l'aportació d'un completíssim corpus d'informació sobre els noms de lloc de la capital penedesenca i la seva història.

J.M.L.

Alberto Martín i Daniel Sancho

HISTÒRIA DE LA POLICIA LOCAL DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS (1884-2014) I ALTRES COSSOS DE SEGURETAT MUNICIPAL

Ed. Ajuntament de Vilafranca, 2014.

Aproximació extensa i ben documentada, també amb nombroses imatges, a la història d'aquest cos municipal, des dels orígens i els primers cossos de seguretat com els agutzils, la policia rural, els serenos i els macers, fins a l'actual estructura policial, sense oblidar els diversos cossos municipals des de les darreres dècades del vuitcents fins a les diverses etapes del segle XX. El volum inclou igualment les biografies històriques dels caps de vigilància i policia, els diversos segells d'estampació i una completa relació de membres que han format part del cos. En conjunt, un volum d'elaboració lenta, que ha suposat una tasca de recerca d'anys i que aporta una amplíssima informació com a obra de consulta en la historiografia vilafranquina contemporània.

J.S.B.

Àngel Rifà i Ros

140 ANYS DE BOMBERS A VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Edició de l'autor. Vilafranca, 2014.

Amb motiu de l'aniversari que indica el títol es va celebrar a la capital penedesenca la diada d'aquest cos a nivell de Catalunya, i la

trobada va tenir com a resultat posterior l'edició d'aquest estudi, fruit d'una recerca d'anys, que ha comptat igualment amb el suport de l'IEP. El volum s'enceta amb l'origen del servei de bombers i la seva fundació, a l'època de l'imperi Romà, apunta detalls sobre l'estat del tema a l'edat mitjana i s'endinsa tot seguit en la història dels bombers vilafranquins, que el 1874 van comptar ja amb una bomba d'aigua i el 1877 amb un local per guardar el material.

L'estudi, en una edició acurada i amb el complement de nombrós material gràfic, incideix igualment en la situació a inicis del segle XX, en la situació durant la Generalitat republicana, per arribar als bombers de la Diputació i, finalment, a l'actual servei de la Generalitat. El volum es complementa amb un apartat de noms propis i una llista de tots els bombers dels quals es té constància.

J.S.B.

Ramon Giner Filella

PENYA RHIN. VILAFRANCA DEL PENEDÈS (1921-1923)

Ed. Andana. Vilafranca, 2015

Com a resultat d'una labor de recerca d'anys, l'autor ha aconseguit aprofundir sobre els diversos aspectes d'un dels episodis més mal coneguts de la història vilafranquina: la celebració de tres curses internacionals d'automòbils en el que va ser un precedent immediat dels campionats actuals. Organitzades per l'entitat barcelonina que li donaria nom, celebrades en un circuit a l'entorn de l'espai vilafranquí, en carreteres que eren adaptades per a la competició i comptant amb el suport de tota mena d'entitats vilafranquines, Ramon Giner ens ofereix no sols una crònica completa i ben documentada del que va ser cada cursa, sinó també una aproximació a l'entorn penedesenc d'aquells anys, una aproximació que ens permet poder entendre com el certamen no va deixar una petjada efectiva sobre la

vida vilafranquina, ni tampoc no ha estat mai reivindicat com un valor històric, i com va passar aviat a un oblit que no anava més enllà de l'anècdota.

J.S.B.

Lluís M. Udina Castell (†)

SANT SALVADOR. BRESSOL DEL VENDRELL

Ed. Andana. Vilafranca, 2015

Treball pòstum que l'autor, que, després d'anys d'aplegar dades sobre el seu espai d'estiueig, l'habitual també de moltes famílies vilafranquines, va deixar preparat per a la seva edició, i que inclou igualment un interessant conjunt d'imatges fotogràfiques en bona part inèdites. El volum ressegueix la història de l'ermita i posterior església de Sant Salvador de Mar, l'activitat de les botigues i magatzems de la platja, l'embarcament i l'activitat portuària, així com tots els canvis que va suposar l'activitat d'estiueig que va agafant empenta. El volum inclou igualment un apartat sobre la guerra i primera postguerra i, finalment, una aproximació a la realitat d'aquest barri vendrellenc en les darreres dècades. A la cloenda ressegueix les cases i edificis d'abans de la Guerra Civil i alguns dels personatges més destacats que freqüentaven la platja. En conjunt, una monografia interessant, amb nombrosa aportació de dades històriques i l'habitual cura en aquest tipus de treball que va caracteritzar el seu autor.

J.M.L.

Francesc Fontbona

PAU CASALS, COL·LECCIONISTA D'ART

Ed. Diputació de Tarragona. Museu d'Art Modern. Vienna, 2013.

Preciosa edició que s'endinsa en un tema prou interessant i que fins ara no havia estat pas estudiat, tot i els nombrosíssims estudis

publicats sobre el genial músic vendrellenc. No es tracta sols de la labor d'un home sensible per tots els aspectes de l'art, sinó de resseguir l'estreta relació de Casals amb un important conjunt d'artistes del seu temps. Així, Fontbona inicia el recorregut amb algunes consideracions sobre Casals i les arts plàstiques, per entrar tot seguit en les obres de la casa de Sant Salvador, i arribar així al que anomena la "col·lecció conscient", una col·lecció que ja és feta, en la seva part fonamental, en arribar la Guerra Civil, i que en l'actualitat constitueix el valuós fons de la vil·la-Museu Pau Casals. El volum inclou el catàleg de les obres que van ser exposades, així com les seves característiques i també una versió castellana del text.

J.M.L.

David Monteagudo**INVASIÓN**

Ed. Candaya. Les Gunyoles, 2015.

Entre els mèrits que cal atribuir a un narrador nat com és Monteagudo, hi ha el de saber treballar la llengua i els arguments amb una voluntat de ferro. Faré constar així que, passades les deu primeres pàgines d'aquesta novel·la, per altra banda indirectament ambientada a Vilafranca, vaig creure que l'autor no seria capaç d'aguantar un argument de tanta dificultat com el que plantejava, i que deu pàgines més enllà hauria d'abandonar la lectura perquè tot plegat –com malauradament succeeix ben sovint en la narrativa actual– se n'hauria anat en orris o esdevindria una presa de pèl com les que tan sovint ens ofereix Eduardo Mendoza. Però ni una cosa ni l'altra, l'autor, amb una tenacitat envejable i fora dels paràmetres habituals –no sé si hi pot tenir a veure la seva formació castellana–, ens manté en l'argument fins al final, i, tot i que l'acabament resulta fins a cert punt previsible, ens permet mantenir l'interès i la credibilitat fins a la darrera pàgina.

Es tracta, per tant i com és habitual en Monteagudo, d'un exercici de narració

molt treballat, lligat en els aspectes més substancials, tot i quedar alguns detalls penjats, i sostingut amb la perícia dels grans narradors. Potser la temàtica, angoixant com sempre, no és la més adequada per fer una peça narrativa de gran volada, però potser tampoc és aquesta la veritable intenció de l'autor, i el seu neguit és poder situar-nos en un espai angoixant, en un personatge angoixat, en una situació de contradiccions que no deriven del mateix personatge, sinó de circumstàncies absolutament externes, talment el nostre món d'ara mateix, on determinats temes arriben disposats a trasbalsar-nos la nostra realitat diària més o menys acomodada. Tot plegat un exercici ben lloable, encara que sigui des del virtuosisme de picar pedra.

J.S.B.

Josep Fernández Trabal**ELS DESVALLS I CATALUNYA.
SET-CENTS ANYS D'HISTÒRIA
D'UNA FAMÍLIA NOBLE
CATALANA**

Ed. Pagès i Ajuntament de Barcelona. 2013.

És aquest un memorable treball historiogràfic que s'aplega en un volum de més de sis-centes pàgines, un treball ampli i ben complet sobre el qual apuntem aquí sols una breu ressenya, tota vegada que els Desvalls tenen branques d'incidència vilafranquina i esdevenen marquesos de Llupià i d'Alfarràs, amb palau a Vilafranca, relació amb els Sarriera i terres i propietats en diversos indrets penedesencs. L'estudi documental en els arxius familiars que ha portat a terme l'autor no sols és un volum que es llegeix com un volum d'història, sinó que també suposa un destacable llibre de consulta.

Des dels orígens de la família en l'espai de la Corona d'Aragó, l'autor ens porta a un viatge en els segles per la seva relació amb la casa de Trastàmara, per la Lleida de Ferran el Catòlic al segle XV, per l'ascens a la noblesa al

segle XVII amb el marquesat de Poal, pel paper de Francesc Desvalls al segle XVIII com a noble austriacista, per l'arribada del marquesat de Llupià i Alfarràs, pels esdeveniments del segle XIX i, en la cloenda, per les revolucions liberals d'aquest temps. Un epíleg fa la semblança del marquesat al segle XX, amb l'afegit de la genealogia dels Desvalls.

J.S.B.